

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 31/2014

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Helge Rivrud

Klagen gjelder: Krav om ytterligere kompensasjon etter forskrift
2009-12-22 nr. 1768 om særskilt
kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 5. juni 2015

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. Saksomkostninger i
anledning klagen dekkes i sin helhet.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav på kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

Skadelidte, født [REDACTED], tjenestegjorde i [REDACTED] i [REDACTED]. Det foreligger ingen dokumenter fra skadelidtes militære rulleblad i saken, men skadelidte har selv forklart at han ble sendt ut halvveis inn i [REDACTED]. kontingent i [REDACTED] på grunn av frafall, og fortsatte avtjening av tjenesten ut i halve [REDACTED]. kontingent. Det er også noe uklart hva skadelidte gjorde under tjenesten, men han har forklart at han var minespesialist og desarmerte miner, samt i en periode jobbet som liasonsoffiser.

I [REDACTED] utførte skadelidte tjeneste i [REDACTED]. Skadelidte ble sendt ned som befal. Forholdene var vesentlig annerledes enn han var forberedt på. Det ble blant annet drukket mye alkohol. På bakgrunn av den volden og utryggheten skadelidte hadde følt som liten ved å ha en far som misbrukte alkohol, hadde skadelidte hele tiden hatt et svært moderat forhold til alkohol. I tjenesten ble alkoholen noe som dempet spenningen og gjorde det lettere for ham å sove om nettene. Bruken av alkohol har vedvart i store mengder også etter tjenesten.

Etter at skadelidte kom tilbake fra tjenesten i [REDACTED], begynte han å kjøre langtransport for faren, både i Norge og nedover i Europa. Han fortsatte med dette i [REDACTED] år frem til 1990. På dette tidspunktet ble han tvunget til å slutte på grunn av en skade etter et fall fra toppen av en lem på en lastebil i [REDACTED]. Han utviklet en cranionevralgi, og var etter [REDACTED] delvis sykemeldt, mens han jobbet halvtid på et kjøpesenter. Skadelidte ble med virkning fra 1. februar 1993 100 % ufør som følge av sine somatiske lidelser. I 1997 tok skadelidte likevel kontakt med trygdekontoret ifm. at han var tilbudt en jobb som [REDACTED] på [REDACTED] på [REDACTED]. Skadelidte har forklart at han følte seg urolig og ensom her, og at han forsøkte å ta livet sitt ved en anledning. I en epikrise fra psykiatrisk poliklinikk på Lillehammer, knyttes dette opp mot et samlivsbrudd mellom skadelidte og hans daværende kjæreste.

Skadelidte er i dag 100 % uføretrygdet på grunn av somatiske lidelser. Han har konstante smerter i hode og nakke, og bruker daglig 2-4 tabletter Paralgin Forte. Han har også voldsomme nerver, og opplever stadig at han skjelver og kaldsvetter når han er urolig.

SPKs vedtak bygger på spesialisterklæring av 16. desember 2012 utarbeidet av spesialist i psykiatri Svend-Ole Nielsen. Erklæringen er innhentet etter det særskilte mandatet for ordningen. Dr Nielsen konkluderer med at *«etter ovenstående gjennomgang er min vurdering at skadelidtes aktuelle psykiske lidelse i et visst omfang er relatert til hans traumatiske opplevelser i [REDACTED], men årsakssammenhengen er ikke så tydelig at det vil være rimelig å si at det er hovedårsaken til hans psykiske plager»*. Dr. Nielsen skriver også at skadelidtes psykiske lidelse er betydelig og har medført en stort sett opphevet funksjonsevne hva gjelder arbeid. Han uttaler at skadelidtes fysiske plager også er en meget betydelig faktor i hans nedsatte funksjon i arbeidslivet.

Statens pensjonskasse (SPK) har i vedtak av. 30. mai 2014 gitt skadelidte avslag på kompensasjon etter 35 G og 65 G-ordningen. Advokat Rivrud har i brev av 30. juni 2014 påklaget

vedtaket. I klagen hevdes det at skadelidte har en psykisk belastningslidelse som følge av tjenesten i [REDAKTERT], og at hans ervervsmessige uførhet primært skyldes disse plagene. Han hevder derfor han har krav på full kompensasjon etter forskriften.

Skadelidte møtte uten advokat, men sammen med sin kone til møte i klagenemnda. SPK var ikke representert.

2. Klagenemndas vurdering

Etter kompensasjonsforskriften § 3 er det et vilkår for kompensasjon at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i en internasjonal operasjon. Videre må den tjenesterelaterte psykiske belastningsskaden være årsak til at skadelidte er blitt helt eller delvis varig ervervsmessig ufør.

Krav til årsakssammenheng utledes av den alminnelige erstatningsrett. Erstatningsretten bygger på betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil tjenesten være årsak til den psykiske belastningsskaden skadelidte lider av, dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er den skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng. Årsakskravet mellom en handling og en skade er vanligvis oppfylt dersom skaden ikke ville ha skjedd om handlingen tenkes bort. Handlingen er da en nødvendig betingelse for at skaden inntreffer, jf. eksempelvis Rt. 1992 s. 64.

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng er lempeligere under kompensasjonsordningen enn det som følger av alminnelig erstatningsrett, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22.11.2010, hvor det heter: *"Da de fleste kravene under kompensasjonsordningen ligger langt tilbake i tid, skal beviskravet praktiseres lempeligere enn etter et krav under det alminnelige erstatningsmessige grunnlag."*

Det leder ikke til noen begrensning i erstatningsansvaret dersom skadelidte var særlig sårbar forut for tjenesten, slik at konsekvensen av den psykiske belastningen derfor er mer omfattende for ham enn for de fleste andre.

SPK har i forbindelse med behandlingen av saken innhentet en spesialisterklæring fra spesialist i psykiatri dr. Svend-Ove Nielsen. Erklæringen er avgitt i tråd med mandatet fastsatt med hjemmel i forskriften om den særskilte kompensasjonsordningen.

Av erklæringen fremkommer at skadelidte har en generalisert angstlidelse, og at deler av denne lidelsen har sammenheng med skadelidtes tjeneste i [REDAKTERT] på slutten av [REDAKTERT]-tallet. Den sakkyndige finner videre at skadelidtes psykiske plager i dag er langt mer dominerende enn de var på [REDAKTERT]- og [REDAKTERT]-tallet, og at det kom en forverring på [REDAKTERT]-tallet som vanskelig lar seg forklare som direkte årsaksrelatert til hendelsene i [REDAKTERT]. Den sakkyndige peker i den forbindelse på skadelidtes alkoholmisbruk som forklaring, som han igjen mener delvis kan relateres til opplevelsene i [REDAKTERT].

Alkoholmisbruk er i seg selv ingen psykisk belastningslidelse. Derimot vil alkoholmisbruk tidvis kunne skjule en underliggende psykisk belastningslidelse som vil kunne være dekningsmessig under forskriften. Forutsetningen for kompensasjon etter forskriften er at det foreligger en psykisk belastningslidelse som følge av internasjonal tjeneste. Dersom alkoholbruken har gitt sekundære psykiske plager, faller det uten for forskriftens dekningsområde.

Skadelidte har i over [redacted] år etter tjenesten hatt relativt små problemer i sin hverdag, utover fallet fra en lastelem i [redacted] som medførte at han ble 100 % varig ervervsmessig ufør fra begynnelsen av [redacted] tallet. Selv om perioden fra [redacted] og frem til uførheten ikke var symptomfri, klarte skadelidte å stå i arbeid. Det har formodningen mot seg at skadelidte ville ha evnet å stå i arbeid med massive psykiske plager i tillegg til de fysiske han etter hvert pådro seg. I vedtak om uføretrygd fra NAV er hele hans uførhet knyttet opp til de fysiske plagene. Skadelidte har tidligere søkt om å få psykiske skader fra FN-tjenesten godkjent som yrkesskade. I vedtak av 19. mai 2010 fra NAV Klage har han fått endelig avslag på dette.

Det er fra tidligere utarbeidet en spesialisterklæring i forbindelse med skadelidts kontakt opp mot NAV. Denne erklæringen er utarbeidet av psykiater Pål Herlofsen, som var skadelidtes behandler på aktuelle tidspunkt. Herlofsen konkluderer i sin erklæring med at skadelidte har yrkesskadeplager både etter oppholdet i [redacted], og etter den traumatiske hendelsen fra [redacted] med gradvis myalgiske plager og craniomyalgi. I vurderingen av hendelsene fra [redacted] i [redacted] skriver Herlofsen i 2008 at det er «åpenbart» at skadelidte har hatt psykiske plager opp gjennom årene som følge av dette.

Selv om erklæringen ikke er utarbeidet i tilknytning til den vurderingen som skal foretas under kompensasjonsordningen, vil den likefullt inngå som et bevis i saken. Hvilken vekt den skal tillegges, må vurderes konkret basert på det samlede bevisbilde. Nemnda viser i den forbindelse til de vurderinger Høyesterett har gjort i Rt. 1998 s. 1565 (Lie-dommen), hvorfra det siteres;

«Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjonen. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på ...».

Dette er stadfestet i Askdommen, hvor det blant annet heter i premiss (44) «Den tidsnære dokumentasjonen må tillegges størst betydning».

Etter nemndas syn foreligger det ingen objektiv medisinsk dokumentasjon på at skadelidte, verken før under eller etter tjenesten, har psykiske plager. Dette til tross for at skadelidte har hatt en massiv kontakt med helsevesenet, særlig sett i lys av skaden som følge av fallet fra en lastelem i [redacted]. Herlofsen konkluderte med at skadelidte åpenbart har fått en PTSD lidelse som følge tjenesten [redacted] år tilbake i tid, uten noen objektive bevis i saken. Nemnda finner å legge mindre vekt på denne uttalelsen da den ikke har støtte i sakens øvrige bevis.

Skadelidte redegjorde for nemnda at han utover 90-tallet var aktiv i lokalpolitikken helt opp på kommunestyrenivå, og at han var medlem i lokale viltnemnder. Skadelidte jobbet også i to år som bestyrer ved [redacted] på [redacted]. Dette var en fulltidsjobb, og skadelidte fikk i denne perioden fryst uførepensjonen sin. Stillingen innebar å holde kontroll på [redacted], samt ansvaret for to andre tilsatte. Uførehetspensjonen ble igangsatt igjen i 2000 på grunn av fysiske plager.

Ut fra de bevis som er fremlagt i saken, herunder blant annet skadelidtes funksjon og adferd i etterkant av tjenesten, er det ikke sannsynliggjort at skadelidte er påført en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten i [REDACTED] på slutten av [REDACTED]-tallet. Andre og senere tilkomne livshendelser synes å være de reelle årsakene til at skadelidte har psykiske plager i dag. Det vises her til hendelser som påviselig og ut fra den fremlagte objektive dokumentasjonen i saken, har gått svært hardt inn på skadelidte, herunder blant annet samlivsbruddet i 1998 og brorens drap på svigerinnen i [REDACTED].

Etter dette legger nemnda til grunn at det ikke er sannsynliggjort at det er årsakssammenheng mellom skadelidtes psykiske lidelser og tjenestegjøringen i [REDACTED]. Skadelidte har dermed ikke krav på kompensasjon etter forskrift om særskilt kompensasjon for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner.

Nemnda finner på denne bakgrunn ikke grunnlag for å foreta noen vurderinger knyttet til spørsmålet om varig ervervsmessig uførhet. SPKs vedtak blir etter dette å stadfeste.

Det er fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand med kr. 12 375 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 5,5 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 11, dekkes rimelig og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klagebehandlingen. Kravet dekkes i sin helhet.

For skadelidtes fremmøte er det fremlagt et krav på totalt kr. 1957,-. Som også inkluderer utgiftene i forbindelse med at skadelidtes kone møtte for nemnda. Nemnda vil bemerke at det normalt kun er skadelidtes egne reisekostnader som dekkes under ordningen, og dersom skadelidte har behov for å ha med seg reisefølge, kreves det fremlagt legeerklæring som knytter seg til dette behovet. Det er således ikke tilstrekkelig at ens advokat godkjenner at begge kan reise. Eventuelle uklarheter her kan for øvrig også søkes løst i forkant av møtet, ved å ta kontakt med sekretariatet for Klagenemnda.

Nemnda har likevel besluttet å dekke rimelig og nødvendige kostnader også for skadelidtes kones fremmøte i denne saken.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. Statens pensjonskasses vedtak stadfestes.

SPK dekker saksomkostninger til juridisk bistand i anledning saken og klagen med kr 12 375,- inkl. mva i henhold til krav. I tillegg dekkes skadelidtes og hans kones reisekostnader med til sammen kr. 1957,-.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 24. august 2015

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder